

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи номзодии Чавҳарова Мучибахон
Одиловна дар мавзӯи «Юсуф ва Зулайхо»-и Ховарии Шерозӣ ва муқоисаи
он бо достони ҳамноми Абдурахмони Чомӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ
номзоди илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.01- Адабиёти тоҷик**

Адабиёти тоҷикии форсӣ бо мавзӯву ғояҳои муассиру дилнишини худ, ки фарогири андарзу ахлоқ, тамсил, ишқи маҷозиву ҳақиқӣ ва ҳамчунин аз афкори фалсафиву ирфонӣ танида шуда, адибону уламоёш дар адабиёти ҷаҳон нақш ва мақому манзалати хоссае дошта, ҳамвора дар таҳким, тавсеа ва рушди тамаддуни ҷаҳонӣ ва башарият саҳм гузоштаанд. Дар ин масир дostonҳое, ки сюжети онҳо аз мавзӯҳои ахлоқии фолклорӣ, диниву мазҳабӣ, ахлоқиву ирфонӣ ва таърихиву қаҳрамонӣ маншаъ гирифта бошад, барои мардум бештар ҳаловату завқбахш буда, шунидани мазмуну муҳтавои чунин дostonҳо ба хонандаву сомеъ нақши мондагор мегузорад. Ҳангоме ки шоир, нависанда ё худ ноқил мақсаду матлаби худро дар шакли ҳикоят ва ё қиссаи равону мавзун баён менамояд, ин гуна осор ба зудӣ дар тафаккуру шуур нақш баста, зуд паҳн мегардад ё нусхабардорӣ шуда, хонандаи зиёд пайдо мекунад. Қозибу дилкаш ва муассир офаридани осори манзуму мансур аз хунари шоир ва нависанда вобастагии зиёд дорад. Ба ин дostonҳои ишқии «Лайливу Мачнун»-ҳо, «Хусраву Ширин»-ҳо, «Вису Ромин»-ҳо ва асарҳои қаҳрамонӣ, дидактикиву ахлоқии «Шоҳнома»-и Абулқосими Фирдавсӣ, «Хамса»-и Низомии Ганҷавӣ, «Ҳадиқат-ул-ҳақиқат»-и Саноиӣ Ғазнавӣ, «Мантиқ-ут-тайр»-и Фаридуддини Аттор, «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолиддини Балхӣ, «Гулистон»-у «Бӯстон»-и Саъдии Шерозӣ, китоби «Калилаву Димна» ва соири дигар, ки молмоли андешаҳои фавқ аст, мисол шуда метавонад.

Иншо шудани дostonҳои ишқии романтикӣ дар адабиёти форсии тоҷикӣ, ба вижа қиссаи «Юсуф ва Зулайхо» таърихи куҳан дошта, дар адабиёти тоҷикии форсӣ нақши муассир дорад. Диссертатсияи

(автореферат) маври назар низ ба пажӯҳиш ва муқоисаи «Юсуф ва Зулайхо»-и Ховарии Шерозӣ ва муқоисаи он бо достони ҳамноми Абдурахмони Ҷомӣ бахшида шуда, бори нахуст масъалаҳои мухтаво, сохтор, сюжет, манбаъҳо, сарчашмаҳои масеҳӣ ва исломии достонҳои «Юсуф ва Зулайхо»-и Ховарии Шерозӣ ва Абдурахмони Ҷомӣ, ки аз достонҳои ҷаззобу дилнишин мебошанд, дар муқоиса омӯхта мешаванд.

Дар бораи таҳқиқ, таърих, заминаҳои эҷод, ҷойгоҳи қиссаи «Юсуф ва Зулайхо» дар сарчашмаҳо, монандиву фарқи онҳо ва масъалаҳои маърифати он муҳаққиқону донишмандони ватаниву хориҷӣ Ҳ.Этте, В.В.Бартолд, А.Е.Кримский, Е.Э.Бертелс, И.С.Брагинский, Ян Рипка, Ч.Стори, Забехулло Сафол, Мучтабо Минуй, Муҳаммадамини Риёҳӣ, Абдурасул Хайёмпур, Х.Мирзозода, А.Афсаҳзод, Х.Шарифов, М.Б.Пиатровский, Н.Ш.Хисамов, А.Абдусаттор, А.Зухуриддинов, С.Амиркулов, Азорабеков С.К. Б.Шерназаров, М.Ансор, В.Самад, У.Ғаффорова, А.Қулиев, А.Сатторов, Ҷ.Нақиева, М.Тарбият, С.Воҳидов ва дигарон оид ба ҷанбаҳои ҷудоғонаи ин қисса таҳқиқот анҷом додаанд.

Диссертант дар се бобу фаслҳо оид ба хусусиятҳои мақоми ин қисса дар сарчашмаҳои асосии он, тафсириҳо, мавқеи он дар назми форсии тоҷикӣ, нусхашиносии достонҳои ҳамном, ҷойгоҳи хоб ва руъё, муқоисаи монандӣ ва фарқ дар мухтаво, устухонбандӣ, образофаринӣ, тасвирсозӣ, забону сабк, паёми шоирона ва махсусиятҳои дигари ин достонҳо ба таври муқоиса ва бо як низоми муайян таҳлил мегарданд, ки дар адабиётшиносии тоҷик то ҳол ба таври таҳқиқоти монографии алоҳида баррасӣ нашудаанд ва аз аҳамияти зиёди илмӣ бархурдоранд.

Унвонҷӯй ҳангоми баррасии мавзӯ зикр менамояд, ки достонҳои «Юсуф ва Зулайхо»-и Ховарии Шерозӣ ва Абдурахмони Ҷомӣ аз сарчашмаи масеҳӣ – Таврот асосу бунёди сюжети худро гирифта, Ховарии Шерозӣ ва Абдурахмони Ҷомӣ дар достонҳои худ аз хати сюжети дар Таврот ва ҳатто Қуръон омада берун рафта, ба сюжети асосӣ иловаҳои зиёд ворид кардаанд, то достонҳо муассиру арзанда нигошта шаванд.

Хулосаву андешаҳои муаллиф оид ба мсъалаҳои ба миёнгузоштаи таҳқиқ дар охири рисола дар ҳаҷдаҳ банд чамъбаст ёфтааст, ки муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос менамояд. Монография ва мақолаҳои ба нашр расонидаи муаллиф инъикоскунандаи андешаву омили диссертант маҳсуб меёбанд.

Бо вучуди муваффақиятҳо дар автореферат баъзе норасоӣҳо ба чашм мерасанд:

1. Унвонҷӯӣ мубрамият ва зарурати мавзӯи таҳқиқотро боз ҳам жарфтар мавриди омӯзиш бояд қарор меод.
2. Дар автореферат адабиётномаи иқтибосҳо зикр наёфтаанд ва он ба диссертатсия ишора мешавад. Барои чӣ? Дар кадом асос?

Чунин камбудӣҳо, албатта, ба мазмуну муҳтавои рисола ҳалал намерасонад ва монографияву мақолаҳои чопнамудаи муаллиф муҳтавои рисоларо пурра инъикос менамояд. Диссертант ба ҳадаф ва вазифаҳои, ки дар назди худ гузоштааст, дастрас гардидааст.

Диссертатсияи Чавҳарова Муҷиббахон Одиловна дар мавзӯи «Юсуф ва Зулайх-и Ховарии Шерозӣ ва муқоисаи он бо достони хамноми Абдурахмони Ҷомӣ» кори ба анҷом расида буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он ба гирифтани унвони илмии номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01.- Адабиёти тоҷик шоиста аст.

Номзади илмҳои филологӣ, муовини

Ректор оид ба корҳои тарбия ва ташкилии

ДДТТ

Акромов Файз Маҳрамович

Номзади илмҳои филологӣ, и.в.

дотсенти кафедраи забонҳои

ДДТТ

Насриддиниён Бобишоҳи Ҳасанпур

Тел.:(+992) 919154558

Имзои Акромов Ф.М. ва

Насриддиниён.Б.Ҳ-ро тасдиқ мекунам

Сардори раёсати кадрҳои
Донишгоҳи давлатии тичорати
Тоҷикистон



Назирӣ Мумтоз

27.12.2019 с